

DNR: 5.1.1-2017-0090
DATUM: 2017-04-18
ERT DATUM: 2017-01-18
ER REFERENS: M2017/00026/EE

Miljö- och energidepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över SOU 2017:02 Kraftsamling för framtidens energi

Rikskrevisionen har beretts möjlighet att yttra sig över Energikommisionens betänkande Kraftsamling för framtidens energi. Remissvaret utgår från Rikskrevisionens granskningar inom energiområdet som har koppling till Energikommisionens förslag. Rikskrevisionen avstår från att lämna synpunkter på betänkandets övriga delar. De förslag som berörs är relaterade till energieffektivisering, elnätets överföringskapacitet samt det långsiktiga effektbehovet.

Energieffektivisering

Energieffektiviseringsmål

Energikommisionen föreslår (s. 279 f.) dels att det svenska målet för energieffektivisering även fortsättningsvis ska uttryckas i form av tillförd energi i förhållande till BNP, dels att definitionen av tillförd energi förtydligas och att samma basår som EU:s ska användas.

Utifrån konstruktionen av det föreslagna målet, konstaterar Rikskrevisionen att utvecklingen av kärnkraften med dess stora omvandlingsförluster kommer att ha fortsatt stor inverkan på möjligheterna att uppnå målet. Rikskrevisionen noterar att måluppfyllelsen med denna målkonstruktion ökar, till följd av minskad kärnkraftsproduktion. Rikskrevisionen hänvisar i detta avseende till rapporten *Energieffektivisering inom industrin – effekter av statens insatser* (RiR 2013:8) s. 73 f. och till Rikskrevisionens remissyttrande 2013-09-11 över promemorian *Förslag till genomförande av energieffektiviseringsdirektivet i Sverige*, N2013/2398/E.

När det gäller förtydligande av begreppet tillförd energi, välkomnar Rikskrevisionen detta och konstaterar att det ligger i linje med Rikskrevisionens rekommendation till regeringen i rapporten *Energieffektivisering inom industrin – effekter av statens insatser* (RiR 2013:8), s 92.

Program för energieffektivisering i industrin

Energikommissionen föreslår att ett särskilt energieffektiviseringsprogram för den elintensiva svenska industrin, motsvarande det tidigare programmet för energieffektivisering (PFE), bör införas givet att man kan hitta en ansvarsfull finansiering.

Riksrevisionen vill i detta sammanhang framhålla följande rekommendation till regeringen som lämnades i rapporten *Energieffektivisering inom industrin – effekter av statens insatser*, s. 91:

Om regeringen föreslår riksdagen att införa ett nytt frivilligt program för att åstadkomma energieffektivisering, bör regeringen överväga att:

- fastställa kvantifierade mål för ett sådant program
- ställa krav på ytterligare energieffektivisering för de företag som redan tidigare deltagit i PFE
- se till att det preciseras på vilka grunder företag som inte uppfyller kraven på energieffektivisering kan uteslutas från programmet.
- ge i uppdrag åt Energimyndigheten att ta fram ett basscenario för att lättare kunna utvärdera resultatet av ett sådant program.

Elnätets överföringskapacitet

Behovet av överföringskapacitet i det svenska stamnätet är, som Energikommissionen noterar, beroende av ett antal faktorer, bland annat utbyggnaden av variabel förnybar elproduktion, efterfrågefleksibilitet och energilagring. Krav på överföringskapacitet till Sveriges grannländer beror delvis också på dessa faktorer samt på elsystemens utveckling i dessa länder. Det är bland annat detta som gör det komplicerat att bedöma samhällsekonomisk lönsamhet i utbyggnad av stamnätet och internationell överföringskapacitet. Eftersom det är fråga om stora och långsiktiga investeringar är det dock av stor vikt att besluten grundas på samhällsekonomiska analyser av hög kvalitet, vilket betonades i Riksrevisionens granskning av Svenska kraftnät (RiR 2016:28). Riksrevisionen noterade i samma granskning att det fanns brister i beslutsunderlagens samhällsekonomiska analyser.

Energikommissionen konstaterar att starka skäl, bland annat utbyggnaden av variabel förnybar elproduktion, talar för att överföringskapaciteten inom Sverige behöver öka. Vidare konstaterar kommissionen att bättre sammanbindning av elnäten mellan länder i Östersjön skapar bättre förutsättningar för samhällsekonomiskt effektiv utbyggnad av

vindkraftsparkar till havs. Riksrevisionen saknar dock en fördjupad samhällsekonomisk analys som beslutsunderlag för Energikommissionens förslag om ökad överföringskapacitet inom landet samt mellan Sverige och grannländerna. Sverige når redan med god marginal upp till EU:s mål om sammanlänkning av elnät till 2020. Det samhällsekonomiska värdet av ytterligare förstärkning av stamnät och utlandsförbindelser bör, enligt Riksrevisionen, på ett tydligt och transparent sätt relateras till kostnaderna. I regeringens skrivelse¹ med anledning av Riksrevisionens rapport klargörs att utgångspunkten för investeringsbesluten i ökad överföringskapacitet ska vara den svenska samhällsnyttan på kort och lång sikt. Enligt regeringen ska Svenska kraftnät utgå från denna vid lönsamhetsbedömningar av planerade investeringar, och eventuella avsteg från principen bör tydligt redovisas.

Det långsiktiga effektbehovet

Energikommissionen bedömer att den svenska och nordeuropeiska elmarknaden för svenskt vidkommande hittills har fungerat väl. Kommissionen menar att det inte finns skäl att i det korta perspektivet ändra den befintliga marknadsmodell som Sverige och Norden tillämpar. Däremot framför Energikommissionen att det är rimligt att över tid föra en bred diskussion om den framtida marknadsdesignen, bl.a. i ljuset av EU-kommissionens lagförslag om ny elmarknadslagstiftning. En central fråga är om den nuvarande marknadsmodellen kan klara en trygg elförsörjning eller om det är nödvändigt att införa någon form av europeisk kapacitetsmarknad.

Riksrevisionen instämmer att det finns utmaningar i den långsiktiga elförsörjningen. I granskningen av Svenska kraftnät (RiR 2016:28) hänvisar Riksrevisionen till forskningen som visar på den ökade risken för längre och mer frekventa effektbristsituationer när den planerbara elproduktionen minskar och den variabla ökar. Riksrevisionen rekommenderade att regeringen bör låta utreda om nuvarande marknadsdesign klarar av framtida effektbristsituationer eller om Svenska kraftnät ska få del i ansvaret för den långsiktiga effektbalansen. Regeringen har i sin skrivelse till följd av Riksrevisionens rapport angivit att avsikten är att ge ett kompletterande uppdrag till Svenska kraftnät att göra en bedömning av den årliga kraftbalansen med en uppskattning av förutsättningarna att långsiktigt upprätthålla kraftbalansen.

Riksrevisor Ingvar Mattson har beslutat i detta ärende. Ämnessakkunnige Martin Hill har varit föredragande. Enhetschef Lena Björck och revisionsdirektör Fredrik Engström har medverkat vid den slutliga handläggningen.

¹ Riksrevisionens rapport om förutsättningar för en säker kraftöverföring, Skr. 2016/17:148.

Stockholm 2017-04-18

Ingvar Mattson

Stockholm 2017-04-18

Martin Hill